

*Архитектура
XIX століття
в Україні*

Початок ХІХ століття

- В архітектурі ХІХ століття на зміну пишноті і розкутості українського бароко прийшов стриманий, академічний стиль класицизму. За будівництвом міст наглядали спеціальні комісії і комітети.

- Перша половина XIX століття характеризується в українській архітектурі значним зростанням обсягу будівництва, поширенням і утвердженням нового стилю – класицизму. На розвитку української архітектури в даний час позначилися загальні класичні тенденції європейської і особливо стилістична спрямованість архітектури, з якою вона була тісно пов'язана.

Класицизм

- З кінця XVIII ст. в Україну прийшов класицизм, так званий «міський стиль», характерною рисою якого було значне зменшення церковного будівництва. Перевага стала надаватись палацам та громадським будівлям.

Одеська опера
(1809 архітектор: Том де Томон)

- **Класицизм** позначився на структурі будівель, більш чіткої організації їх внутрішнього простору, а також на новому розумінні комфорту (висота приміщень, освітлення, вентиляція тощо) . Пластичні форми, які створювала різкі контрасти світла і тіні, скульптурні прикраси, характерні для українського барокко, поступаються місцем спокійній гладі стіни, а мальовничі силуети лазень храмів набувають сферичної форми. Чіткість задуму, властиве споруд цієї пори, переноситься і на планування та забудову міст, де з'являються прямі вулиці, прямокутні квартали, площі.

- Крім мотивів античної класики в українській культурі цього періоду помітний і романтичний напрямок з використанням форм готичного стилю, а на півдні України і в Криму – мотивів молдавської народної архітектури та мусульманських споруд.

- Кафедральний Свято-Володимирський собор - найбільший в Криму, яскравий, самобутній твір архітектури другої половини XIX століття, пам'ятник Хрещенню Русі, символ могутності Росії. Історія зведення храму, розпис і прикраса; роки забуття і відродження.

Середина ХІХ ст

- У середині ХІХ ст. прекрасними зразками класицизму були величаві палати гетьмана Кирила Розумовського в Почепі, Яготині, Глухові й Батурині. Зате справжнім мистецьким витвором є палата в новій столиці України — Батурині, побудована в 1799 — 1803 рр., де вже помітні впливи стилю Людовіка ХVІ. Не менш цікава величезна садиба Завадовського в Ляличах (арх. Джакомо Кваренгі, 1794—95), де цілий комплекс будов створює колосальне півколо, а головний корпус має витончені форми палладіанства— типу Вілла Ротонда поблизу Віценци в Італії.

Палац Розумовського у Батурині

- Розвиток архітектури великою мірою зумовлюється прогресом будівельної техніки. В даний час поступово впроваджуються в будівництво металеві конструкції, встановлюються загальні стандарти на розміри цегли, поліпшується його якість. Тим не менш, як і раніше, було поширене і дерев'яне будівництво. Широко запроваджується тинкування стін вапном.

- Складним було питання про типізації приватних житлових будинків. Якщо наприкінці XVIII століття дуже поширений був тип традиційної селянської хати "на дві половини", то тепер збільшуються розміри і ускладнюється планування. Панські будинки в місті мали предпокои, приймальню, їдальню, зал, вітальню, спальню. Деякі господарі влаштовували в житловому будинку також магазини або кімнати для приїжджих.

Друга половина XIX століття

- У другій половині XIX століття стильова єдність класицизму руйнується. Складна епоха утвердження капіталізму відбилася і в архітектурі: з'являються нові матеріали, нові замовники. Складається напрям, який отримав назву «еклектика» (змішування). У київських фасадах того часу можна побачити і готику, і ренесанс, і романський стиль, багато будівель в «цегельному стилі» (головна прикраса — нештукатурена цегельна кладка).

*Будинок міської
адміністрації
Полтави*

*Обсерваторія, 1827 рік,
Миколаїв*

Володимирський собор

- Найбільший у Києві кафедральний собор, який споруджувався понад 20 років (1862—1886) за проектами І. Штрома, П. Спарро, О. Беретті. Участь у розписах собору В. Васнецова, М. Врубеля зробило собор видатним явищем у монументальному образотворчому мистецтві.

Палац Терещенка:

Зведений в 19 столітті
власником села,
шляхтичем Адольфом
Грохольським.

Тоді будівля була набагато

скромнішою. Свого розквіту комплекс досяг, коли село і палац викупив відомий український підприємець Микола Терещенко та його брат авіаконструктор Федір Терещенко. Тут добудували фонтан, сади і парки, і навіть - авіамайстерню. Сам палац розширили. Тоді цей пам'ятник архітектури вважали чи не найкращим прикладом неоготики.

Палац Курисів (Петрівка)

Палац Курисів прикрашений ракушняком - вапном з черепашок морських тварин. Палац зведений без дотримання симетрії, а головний зал освітлювалася сонячним світлом через дах. Власник - грек Іван Курис, брав участь у багатьох боях і побачив чимало турецьких будинків, тому і обрав східний стиль для свого величного будинку.

Полтавське земство

Першим проектом у власне українському стилі вважають прийнятий в 1903 році проект будівлі Полтавського земства архітектора В. Кричевського. Розписи цієї будівлі виконав художник Васильківський.

Висновок:

- *Майстерність і талант українського народу виявилися у створенні палацово-паркових ансамблів. Їх автори, як правило, нам невідомі. Народні майстри створили видатні шедеври архітектурного зодчества: палац Розумовського у Батурині, палац Галаґана в Сокирницях на Чернігівщині,, парк «Олександрія» на березі Росі в Білій Церкві, знаменита «Софіївка» в Умані.*